

VARA KOMMUN

VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN

Verksamhets- berättelse 2017

Folkhälsorådet Vara

Antagen av Folkhälsorådet 2018-02-19

Av ÖHSN

Av KS

Sammanfattning

Under året 2017 har ett antal insatser skett i samverkan mellan Vara kommun och Östra Hälso- och sjukvårdsnämnden (ÖHSN) som syftar till att utveckla och stärka folkhälsan i Vara inom de prioriterade folkhälsoområdena i verksamhetsplan 2016-2018. Budgeten har varit i balans och förbrukats enligt plan. Några saker som specifikt skett under året är;

- Insatser och uppföljning har genomförts inom handlingsplan till det drogpolitiska programmet.
- Aktiviteter kopplat till Agenda 2030 och de 17 globala hållbarhetsmålen har genomförts.
- Inom området samhällsplanering har flera aktivitetsplatser utformats som syftar till att öka den fysisk aktivitet hos befolkningen.
- Under året har flera insatser genomförts med fokus på seniorer.
- Ett stort fokus har även varit på ungdomar, exempelvis genom Vara i jobb, sommarlovsaktiviteter, tjej- killgrupper, delaktighetsarbete och nystart för samverkansgrupp Kugghjulet (ungdomar 13-18 år).

Inledning

Året 2017 har kännetecknats av ett ökat fokus på hållbarhet och Agenda 2030 både lokalt, regionalt och nationellt. Fullföljda studier är ett stort fokusområde i Västra Götalandsregionen. Ett nytt samverkansavtal gällande folkhälsoarbetet har tecknats för åren 2018-2021 som även innefattar modellområdesarbeten i samverkan med Kommunalförbundet Skaraborg. Vara kommuns övergripande mål inom folkhälsa är att skapa förutsättningar för en god och jämlik hälsa hos befolkningen. Inom kommunen har olika områden inom folkhälsa och social hållbarhet arbetats med och utvecklats.

Organisation

Folkhälsorådet är ett samverkansorgan mellan Vara kommun och Västra Götalandsregionen, Östra Hälso- och sjukvårdsnämnden med syfte att initiera, utveckla och samordna resurser för hälsofrämjande och förebyggande arbete. Vardera part avsätter årligen 15 kr per invånare till en folkhälsobudget vilket totalt innebär 470 000 kr.

Politiker

Irene Karlsson (C)	Bildningsnämnden Vara kommun, ordförande
Elof Jonsson (C)	Kommunstyrelsen Vara kommun
Agneta Edvardsson (M)	Socialnämnden Vara kommun
Peter Persson (S)	Miljö- och byggnadsnämnden Vara kommun
Dan Hovskär (KD)	ÖHSN, vice ordförande
Emma Larsson (S)	ÖHSN (tom 26 okt)
Anita Persson (S)	ÖHSN (from 26 okt)

Tjänstemän

Anna-Lisa Östergaard	Enhetschef Närhälsan
Camilla Haraldsson/	Klinikchef Folktandvården (from 1 okt)
Anna-Karin Bonander Lindh,	ersättare Folktandvården (tom 1 okt)
Yvonne Kjell	Bildningschef, ledningsgruppen (tom 1 mars)
Ylva Morén	Socialchef, ledningsgruppen (from 1 mars)
Emma Hevelius	Folkhälsostrateg

Prioriterade områden

Delaktighet och inflytande i samhället

- **Samhällsplanering**

Healthy Cities

Vara kommun är sedan 2016 medlem i det Nationella Healthy Cities nätverket, som syftar till utökad kunskap och erfarenhetsutbyte inom social hållbarhet, samhällsplanering och andra hållbarhetsfrågor. Vara deltog på årsmötet 14-15 februari och nätverksträff 25-26 april.

Agenda 2030

Under året har det varit ett stort fokus på Agenda 2030 och de 17 globala hållbarhetsmålen. Information och aktiviteter till allmänheten och politiken har genomförts.

Rörelsebana Stora Levene

En rörelsebana för barn och ungdomar är påbörjad utanför Levene skola. Rörelsebanan syftar till att öka barn och ungas fysiska aktivitet.

Vedums skolgård

Ett ritningsförslag till en miljö- och hälsofrämjande skolgård finns framtaget av landskapsarkitekt. Folkhälsorådet har beviljat medel för uppstart av byggnation. Syftet med en utvecklad skolgård är även att kunna användas som en aktivitets- och social mötesplats för allmänheten i Vedum.

Aktivitetsplats Hedensborg

Larvs FK beviljades medel till ett aktivitetsområde utomhus som kallas aktivitetsplats Hedensborg. Området innefattar bland annat utegym och hinderbana. Insatsen syftar till att öka den fysiska aktiviteten hos befolkningen.

Tätortsvandringar

Tätortsvandringar genomfördes i Varas samtliga ”orter” under våren, i syfte att se över bebyggelse och trafiksäkerhet. Tätortsvandringarna har utvecklats och syftar nu även till att följa upp tryggheten i bostadsområden, trygghetsaspekten tas fram i samverkan med polismedverkan.

Brottsförebyggande rådet

Brottsförebyggande rådet i Vara har sammanträtt vid fyra tillfällen under 2017. Deltagare från BRÅ har även under året deltagit i Brottsförebyggande rådets nationella konferens Råd för framtiden. Medborgarlöfte och åtagandeplan har tagits fram i syfte att samverka kring att förebygga brott och droger samt öka tryggheten i kommunen.

- **Inflytande**

Föreläsning mot mobbing

Lisbeth Pipping föreläste på Vedums skola under hösten för elever, personal, ledare och föräldrar. Syftet med föreläsningen var att motverka kränkningar och mobbing.

Friskvårdsdag för seniorer

Den 7 september genomfördes en friskvårdsdag i samverkan mellan pensionärsföreningarna i Kvänum. Positiva reflektioner och ett hundratal besökare till dagen.

After Work

Genom ett tillägg i uppdraget till det lokala folkhälsoarbetet ska samverkan ske med kommunalförbundet inom olika fokusområden. Folkhälsostrategen i Vara samverkar inom området hälsan för äldre vid pensionering. Projektnamnet är ”After Work”.

Tjejjouren Väst

Tjejjouren Väst har besökt Vara under året och förhoppningen är att starta upp samverkan under våren 2018 för ungdomar som behöver stöd.

Föreläsning Digitalt lärande

Föreläsning om digitalt lärande genomfördes 13 mars för pedagoger på förskolorna. Uppföljning visar att de blev inspirerade och motiverade att arbeta mer med digitala verktyg.

Barns språk

Under hösten genomfördes en föreläsning på Jungs Friskola föreläsning för alla barn och elever, vårdnadshavare samt personal i verksamheten. Föreläsningen handlade om barns språk och vikten av att läsa för och samtala med våra barn. Språket har betydelse för självkänslan och kan göra stor skillnad.

Integration- BIO

Folkhälsorådet bidrog med medel till att främja integration genom bio under jullovet. Biobesökarna var ungdomar från olika ungdomsboende och fritidsgårdar i kommunen. Totalt cirka 100 personer.

Cykelverksamhet

Korttidsverksamheten Kompassen beviljades bidrag till en side-by side cykel som möjliggör för ungdomar som annars lätt blir passiva och stillasittande att komma ut. En sådan cykel skapar även förutsättningar för fysisk träning och socialt samspel. Den ojämlika hälsan speciellt för barn och unga med funktionsnedsättningar är en viktig folkhälsofråga.

Tidiga Insatser

Arbetet med tidiga insatser (sociala investeringar) på förskolorna genom sociala team med socialpsykologer och specialpedagoger pågår i Vara sedan 2012. Insatser till familjer har skett samt handledning och utbildning till personal.

- **Utbildning i folkhälsoarbete**

Social hållbarhet- utbildning i folkhälsoarbete

En utbildningsdag om social hållbarhet genomfördes för alla Skaraborgs folkhälsoråd den 23 november i Skara. Det är en årlig konferens i Skaraborg inom folkhälsa som syftar till erfarenhetsutbytet och till att ge aktuell information inom området folkhälsa och social hållbarhet.

- **Folkhälsopris**

Folkhälsopriset 2017 delades mellan två vinnare med motivering; ”Dessa två eldsjälur bidrar till ett högt välbefinnande för den äldre befolkningen i Vara. De gör det där lite extra och engagerar sig helhjärtat i sin vardag för att skapa en bättre hälsa hos befolkningen och framförallt för de äldre.

Inger Svensson har under många år i sitt arbete som kökschef på Tornumsgården i Kvänum lyssnat in de äldres önskemål och behov. Mottot är igenkännande och tradition. Hon lagar som de äldre känner igen och tillagas från grunden och med bra råvaror. Inger har fäst sig vid de äldres behov och önskningsar och med hjälp av sin personal bjuds smaklig och närande mat med personlighet och känsla.

Anders Nilsson är en inspiration för alla äldre i Kvänum med omnejd. Anders ordnar onsdagspromenader och håller i friskvårdscirklar på fredagar. Anders har stort engagemang och empati för sina medmänniskor. Han har aktivt bidragit till mångas trevnad under åren som medverkande och manusförfattare till ett flertal teaterstycken framförda av Scenvara. Han har förmedlat många goda skratt till en månghövdad publik. ”

- **Säker & Trygg förening**

Säker och trygg förening

Under år 2017 fanns det 5 certifierade föreningar; Levenebygdens Ridklubb, Stora Levene Scoutkår, Varaslättnens Buggare, Norra Vånga Excelsiorförening ”Hembygden” och Varabygdens Simsällskap.

Barns och ungas uppväxtvillkor

- **Barn och ungdomars hälsa**

ABC-utbildning

Genom medel från folkhälsorådet under 2016 så har fyra ledare kunnat utbildas till att leda föräldrastödsutbildningen alla barn i centrum (ABC) för föräldrar. Under 2017 har dessa ledare kunnat genomföra föräldrautbildning både under vår och höst för totalt cirka 40 föräldrar.

Ungdomsprojektet

Ungdomsprojektet har under året fortlöpt på både Allé- och Nästegårdsskolan med kamratstödjure som ska finnas som stöd till eleverna på högstadieskolorna. De verkar mot droger, mobbing och rasism och ska bidra till en meningsfull fritid för eleverna. Kamratstödjarverksamheten är ett komplement till ordinarie elevhälso- och skolverksamhet.

Föreläsning Psykisk ohälsa

Den 28 april genomfördes föreläsning - Jag är sjuk i huvudet- för folkhögskolans elever, gymnasieelever och personal inom IFO och elevhälsa. Syftet var att genom kunskap och diskussion lyfta debatten kring psykisk ohälsa, och ifrågasätta de normer och värderingar som ligger till grund för det vi idag kallar friskt.

Fruktprojekt

Under några veckor delades frukt ut på Alléskolan till elever på eftermiddagen. Av utvärderingen kan man tydligt utläsa att ett energiintag på eftermiddagen gynnar både elevernas koncentrationsförmåga samt gynnar personalen som ska undervisa då eleverna är mer fokuserade.

Sommarlovsprogram

Med stöd från statliga medel från myndigheten för ungdoms och civilsamhällesfrågor (mucf) så möjliggjordes att anordna många aktiviteter för ungdomar under sommarlovet. Speciellt skulle sommarlovsverksamheten rikta sig till ekonomiskt utsatta familjer samt främja integration. Ett gediget sommarlovsprogram sattes ihop och ett av kraven var att aktiviteterna skulle vara gratis att delta i.

Vara i jobb

Några ungdomar på 16-år har fått möjlighet att bli mer studiemotiverade under sommaren genom att få prova att jobba genom att AME och ungdomslaget planerade och stöttade. Utvärdering visar på en positiv erfarenhet och att aktiviteten med fördel kan utökats till fler och även yngre ungdomar.

Frukostgrupp Nästegårdsskolan

En grupp elever har fått frukost i syfte att höja deras energinivå och koncentration. Uppföljning visar på piggare och mer motiverade elever.

Tjejgrupp och killgrupp Kvänum

Tjejgruppen har bestått av ett tiotal tjejer i högstadiet som har träffats varannan vecka och gjort olika aktiviteter. Tjejerna kommer från olika sociala bakgrunder och kulturer. Killgruppen har bestått av 8 stycken killar på högstadiet. Arbetet med grupperna är mycket uppskattat av tjej- och killgruppen och av pedagoger och föräldrar.

Fritidshemsresa

Tranans fritids i Larv avslutade ett terminsarbete om djur och natur med en resa genomfördes till Borås djurpark, där syftet var att stärka gruppen och väcka nyfikenhet för lärande om djur och natur.

Föreläsning om ungdomsledarskap

Den 15 november föreläste Jim Thuresson för föräldrar till barn på Arentorps skola om attityder och inställningar, mentala bilder, goda vanor och om att bygga självförtroende.

Rastaktiviteter

En utökning av materialförrådet har skett, som syftar till ökad rörelse för elever på rasterna på Stora Levenes och Arentorps skolor.

Utbildning om Matsmältning

Nästegårdsskolan, åk 3 har under hela hösten arbetat med betydelsen av mat, sömn, hygien, motion och sociala relationer för att må bra och människans kroppsdelar och upplevelser med hjälp av olika sinnen. Arbetet avslutades med ett besök på Dalénium Science Center i Stenstorp.

Fysisk aktivitet, matvanor och livsmedel

Projekt Rätt Rätt

Projektet Rätt Rätt har syftat till att minska ohälsotalen i Vara och att främja goda matvanor hos befolkningen. Kostrådgivningen i butik har skett vid ca tre tillfällen per månad. I genomsnitt har cirka 120 kunder per gång nåtts av kostråden. Ledarna i Vara IBK och Vara SK har fått kostutbildning samt tjejgruppen på Torsbo fritidsgård.

Projekt Rätt Rätt- film

Projektet med filmskapande om goda matvanor startade upp under hösten 2017, ett samarbete som grundades i positiva erfarenheter från Rätt Rätt-projektet. Filmprojektet sker i samverkan med fritidsgården Torsbo, Kulturskolan, folkhälsorådet och CREO-hälsa.

Kom och Lek

Under sex veckor i början av 2017 genomfördes projektet Kom och Lek. Samverkan skedde med elevhälsan, SISU och Vara Folkhögskola. Elever på fritidsledarprogrammet fick på fyra skolor; Stora Levene skola, Arentorps skola, Kvänums skola och Vedums skola leda aktiviteter för barnen.

Västraparkskolans och Grundsärskolans samarbetsdag

Den 24 maj genomfördes en samarbetsdag för skolorna. Samarbetsdagen syftade till att stärka enheten som upplevs som stor, få möjlighet att träffas mellan skolorna och öka det sociala samspelet mellan eleverna.

Alkohol, narkotika, dopning och tobak

▪ Tobaksfria elever

Statistik från Tobakskontraktet 2017

Alléskolan	Antal elever som skrev på	Antal elever som bröt kontraktet	Antal elever som fick premier
Åk 7	127 av 127	3	124
Åk 8	113 av 120	5	108
Åk 9	122 av 127	6	116
Särskolan Parkskolan	10 av 10	0	10
Förberedelse- klass	10 av 12	4	6
Nästegårds- skolan			
Åk 7	48 av 49	0	48
Åk 8	56 av 59	0	56
Åk 9	52 av 55	0	52

Insatser mot droger

Tänk- om- mot langning

Inför skolavslutningen genomfördes kampanjen ”Tänk om”. Brev till målsmän för elever i åk 7-9 om att inte långa alkohol sändes ut. Information i tidningar och på hemsida.

Effekt/ÖPP

På föräldramötena på högstadieskolorna Alléskolan och på Nästegårdsskolan har man arbetat med Effekt (f.d ÖPP)- en metod som stärker föräldrar i att sätta gemensamma gränser kring alkohol.

Alla överens

Under 2017 har samverkan med Öckerös drogförebyggare startat. Metoden som används- Alla överens- stärker föräldrar i föräldrarollen som har barn i högstadiet och gymnasiet årskurs 1. Föreläsningar har genomförts om att sätta gemensamma gränser vad gäller alkohol och andra droger.

Drogpolitiskt program

Uppföljning och redovisning av insatser inom handlingsplanen till det drogpolitiska programmet har skett i kommunstyrelsen, folkhälsorådet och brottsförebyggande rådet, samt inom den drogförebyggande samverkansgruppen.

Ekonomisk uppföljning 2017

Verksamhet	Budgeterat	Förbrukat 31 december
Delaktighet och inflytande i samhället	60 000	55 171
Barns och ungas uppväxtvillkor	160 000	155 317
Fysisk aktivitet, matvanor och livsmedel	80 000	74 835
Alkohol, narkotika, dopning och tobak	160 000	168 473
Övrigt	12 820	7 828
Summa	470 820	459 624

Årets (2018-års)överskott uppgick till **11 196** kronor. Överskottet fördelades mellan Vara kommun och ÖHSN enligt anvisningar.
